…TELIJKE VAKAKTIE IN THEORIE EN PRAKTIJK

-: DOOR JOS. LOOPUIT. :-

AMSTERDAM, A. B. SOEP, 1903.

CHRISTELIJKE VAKAKTIE IN THEORIE EN PRAKTIJK

-: DOOR JOS. LOOPUIT. :-

AMSTERDAM, A. B. SOEP, 1903.

I

In deze dagen reizen „christelijke" sprekers ons land rond, ten einde de arbeiders, die van „christelijken huize" zijn, het „groote gevaar" aan te toonen dat zij loopen, met nog langer vereenigd te „blijven" in eene vakvereeniging, met degenen, die zij wel gelieven te noemen: „socialisten en anarchisten."

Onder aanvoering van een man, die zegt tot een der vurigste „aanhangers" en „verdedigers" van actieve en zelfstandige vakvereenigingen te behooren; onder aanvoering en aanvuring van den heer Ds. Talma is deze campagne — die eigenlijk een zuiver *anti-sociaal-democratisch* karakter draagt — aangevangen. Het is een hoogst treurige arbeid, dien deze heeren verrichten. Het is een kunstmatig, maar bewust, overal ingieten van den bacil der verdeeldheid; de heeren werpen met splijtzwammen om zich heen, trachtend te vergiftigen, waar zij dat kunnen.

Een voorwendsel tot hun treurig werk leverde hun, zooals men weet, de werkstaking der spoorwegarbeiders: een solidariteitswerkstaking, die in hunne oogen geen genade schijnt te kunnen vinden. Waarom niet? Omdat zij later deze gericht waanden tegen de regeering, tegen de *christelijke* regeering niet te vergeten.

Men vraagt zich onwillekeurig af, of deze heeren, die ook een paar z.g.n. „arbeiders" hebben weten te vinden die hun in dat ellendige werk helpen, zich het gebeurde met de spoorwegarbeiders *óók zóó zouden hebben aangetrokken, als er eens een liberale regeering in ons land aan het bewind ware geweest.* Elk onbevooroordeelde moge hierop het antwoord zichzelf geven.

In ieder geval, zij zien in de solidariteitswerkstaking der spoorweglieden *geen* werkstaking die het vakbelang gold. En terwijl nu door alle gebeurtenissen na die werkstaking, in de allervoornaamste plaats door de houding der regeering en de regeeringsgezinde en groot-kapitalistischgezinde pers, zoowat het gansche zwaartepunt van de feiten naar het terrein van de politiek was verlegd geworden, ware het gansch in de arbeiderslijn, dat niet de „christelijken" in dat stadium *tegen* hunne broeders, maar *met* hen

optrokken, om de onheilen, die de gansche vakbeweging boven het hoofd hangen, zooveel mogelijk af te weren.

Maar neen! Deze „arbeiders", deze „vaklieden" en „vurige vakvereenigingsmannen" begaan een nog monsterachtiger schanddaad bovendien. Niet alleen dat zij uit de beweging van het oogenblik, munt trachten te slaan voor hun eigen onbeholpene en zwakke vakvereenigingen, zij hoonen bovendien hunne medearbeiders nog, door de smaad- en dwang-wetten, die de Regeering voorstelt als „Aanvullingen en wijzigingen op het Wetboek van Strafrecht", in het publiek te accepteeren en te verdedigen.

In hun bekrompen politiek egoïsme, bedenken zij niet, welk nadeel zij zichzelven daarmee toebrengen. Eén dier lieden moest dan ook wel bekennen, dat het accepteeren van deze wetten, die de „Kuyperiaansche huichelarij" tot een blijvend feit in onze politieke geschiedenis zullen maken, een „offer" was, dat hij bracht „met een bloedend hart..."

De gevolgen zullen niet uitblijven. Wat er in de laatste jaren aan vertrouwen is gewonnen, tusschen de niet-christelijke vakvereenigingsmannen en de christelijken, een verstandhouding met zoo groote moeite opgebouwd, is met grove en botte handen, voor een groot deel thans weder verscheurd geworden.

Ds. Talma kan wil van zijn werk hebben: de band is op sommige plaatsen zoo goed als gehéél verdwenen. Hij zàl er in slagen om de Christelijke arbeiders te isoleeren. Maar niet ten voordeele van deze laatsten zal dit dan zijn, dàt kan hem wel verzekerd worden.

Een angstig bourgeoisgemoed, dat met het eene been in het kamp van den strijdenden arbeiders stond, met het andere nog in het moeras van de benepen klein-burgerlijk-kerkelijke levensbeschouwing, heeft hij thans een daad gedaan: een daad van angst. En zij bracht hem thans met beide beenen in dat moeras terug, waarin een dieper verzinken nog maar een kwestie van tijd is....

II.

Het doel van deze regelen is om mijn mede-arbeiders nopens de christelijke vakvereenigingen over de grenzen, een weinig op de hoogte te stellen. Zij moeten weten, hoe men in het buitenland te werk is gegaan, bij de oprichting van

religieuze vakvereenigingen. Waartoe deze moesten dienen? Natuurlijk tot hetzelfde doel, als waarvoor thans hier te lande de „christelijke" vakvereenigingen moeten dienen: tot een tegenwicht tegen den toenemenden invloed en de steeds meer om zich heengrijpende aktie van de onafhankelijke, moderne vakvereenigingen, gelijk wij die gelukkig, in de laatste jaren overal zien ontluiken en opbloeien.

Want dit en niets anders, nl. het geweldadig breken van dien invloed, dat is het doel waarmede van de zijde der „christelijken" wordt geageerd. En dit doel wordt niet altijd uitgesproken, dat wordt verheimelijkt en dat wordt weggemoffeld achter allerhande phrases en praatjes, achter vroom gedoe en achter fraai-klinkende bijbelteksten. Maar dat doel is niet heilig; het is niets dan het weder voor de zooveelste maal toepassen van het „verdeel en heersch." Het verdeelen van de arbeiders, opdat de kapitalistische klasse zoo lang mogelijk heerschen kunne!

De christelijke vakaktie, gelijk wij die in het buitenland hebben leeren kennen, is een integreerend deel van die christelijk-sociale politiek, die vooral na het opkomen der moderne arbeidersbeweging op den bodem van den klassestrijd is ontstaan, en die haar toppunt vond in de Encycliek van Paus Leo XIII „Rerum Novarum," van 1891.

De protestanten hebben in dat opzicht nergens veel te beteekenen. De groep van den pfarrer Nauman in Duitschland, die den insolventen boedel van den christelijk-socialen-antisemiet Stöcker heeft overgenomen, is nog maar van geringen invloed, vergeleken bij de aktie die van katholieke zijde is uitgegaan, om de arbeiders zooveel mogelijk, door allerlei verstomping, van hunne bewustwording af te houden.

Wat wij dus oogenblikkelijk waarnemen onder de hooge leiding van Ds. Talma, Dr. J. Th. de Visser c. s., is welis-waar specifiek Nederlandsch, omdat het zich uit als een protestantsch-calvinistische beweging, maar is in den grond niets anders, dan het navolgen van datgene wat de Katholieke clerus, o. a. in Duitschland, reeds voor vele jaren geleden begonnen was te doen, en thans nog tracht voort te zetten.

De Katholieke Kerk kwam achter de sociaal-democratie aansukkelen, de gereformeerde en orthodox-protestantsche heeren, hinken nu de Katholiek-sociale kwakzalvers na. Al te gader het: divide et impera! Het vereenigen van de arbeiders op den grondslag van hun werkelijk belang, doet hun bewustzijn

ontwaken en sterken. Laat ons nu trachten, zoo redeneeren deze pleitbezorgers van het behoud, dit tegen te houden, met alle middelen waarover wij beschikken. En deze zijn vele. En waar ook de bourgeoisie tegenwoordig voor een goed deel weder „vroom" is geworden, althans uit alles laat blijken dat zij vrome neigingen bezit, daar zijn de „velden wit," zegt de predikant Ds. de Visser en is de „oogst rijp."

De ondernemers vallen gaarne in de uitgespreide armen van zulke Kerkelijke dienaren, als zij zich daardoor veilig weten tegen werkstaking, en rustig kunnen voortgaan hun arbeiders uit te buiten, liefst tot op het gebeente; en nog liever als deze uitbuiting bovendien gesanctioneerd wordt door een z. g. n. „Organisatie van arbeiders."

Zoo traden de christelijke vakvereenigingen in het buitenland op, zoo treden zij ook hier op — ook de christelijke huichelarij is internationaal. En het wordt hoe langer hoe duidelijker, dat wij in ons land, in den vorm van een voor onzen tijd pasklaar gemaakt, gedrochtelijk calvinisme, een nieuw protestantsch Jezuïtisme gekregen hebben, dat, evenals het Katholieke van zoovele eeuwen, zich tot taak stelt, een verzoening van het christendom met het afzichtelijkste kapitalisme tot stand te brengen. Dit zal er natuurlijk niet toe medewerken de positie van dat christendom sterker te maken. Wie, zooals dat laatste, als eene machine van het behoud, teert op de sympathieën van één klasse, in een maatschappij op klassetegenstellingen gebouwd, jaagt natuurlijk de andere klasse noodwendig tegen die onderdrukkingsmachine in het harnas. Dat spreekt van zelf.

III.

De katholieke *vak*vereenigingen dateeren eerst van ongeveer het midden der jaren na 1890. Als men nu rekent, dat van de oprichting van de „Internationale" in 1864, de groote stoot is uitgegaan tot de zelfstandige aktie der arbeiders in de verschillende landen, en met name in Duitschland, dan kan men hieruit zien de groote achterlijkheid van de katholieken in dezen. Niettegenstaande dat, bluft men toch hunnerzijds maar al te gaarne daarop, en beweert men de „socialisten" zooal niet vóór te zijn geweest, hen dan toch „op den voet te hebben gevolgd."

De eerste christelijke beroepsorganisatie, was de vakver-

eeniging der christelijke mijnwerkers, die in 't jaar 1894 opgericht is geworden. Van geestelijke zijde, was door pater Drieszen het eerst het plan gevormd, deze vakvereeniging zuiver *katholiek* te doen zijn. Meer energieke pogingen, met gunstigen uitslag zijn daarna door den katholieken afgevaardigde en sociaal-politicus professor Hitze aangewend. Onder diens leiding werd dan ook op 24 September 1894 de algemeene vergadering van katholieke gezellenvereenigingen te Wurzburg gehouden. Professor Hitze verklaarde toenmaals deze christelijke vakvereenigingen te hebben opgericht: omdat „de bestaande beroepsvereenigingen bijna zonder uitzondering onder sociaal-democratischen en liberalen invloed staan en derhalve een steeds dreigend gevaar zijn voor de christelijke arbeiders."

Zij zouden niet „tot ophitsing," maar ter „bevordering van den socialen vrede dienen." Tout comme chez nous!

Men moet evenwel niet denken dat deze katholieke vakvereenigingen daarom „neutraal" zijn! De gedachte aan hunne oprichting kwam, gelijk gezegd, uit het ultramontaansche kamp; leden van de katholieke politieke partijen, die zich in Duitschland de Centrumpartij noemen, zijn hunne vaders en begunstigers. Zij zijn bijna uitsluitend in *katholieke streken* ontstaan en zij bestonden uit bijna niets dan katholieke arbeiders. Een vakvereeniging, zooals die der tegelbakkers in Lippe bijv., vormt een uitzondering, doordat zij evangelisch is. In de vakvereeniging der christelijke mijnwerkers in Siegerland, zullen de evangelische en katholieke arbeiders zoowat aan elkaar gelijk staan. In de christelijke vakvereenigingen in het Ruhrgebied, voor wat de mijnwerkers aldaar aangaat, zijn de katholieke arbeiders overwegend in aantal.

Wij zien dus hoe het politieke Centrum eerst *zeer* laat tot de lastige erkenning is *gedwongen* geworden, dat het noodzakelijk was beroepsorganisaties op te richten. Het ondernemersdom in het algemeen in Duitschland, en niet het minst dat van christelijke zijde: de katholieke fabrikant, de katholieke handwerkmeester en vooral de katholieke agrariërs zijn uitgesproken *vijanden* van elke vakvereeniging, die er zich op toelegt de stoffelijke positie van den arbeider daadwerkelijk te verbeteren. — Waar het Centrum zich de zaak aantrok, *geschiedde dit louter en alleen uit partij-politieke gronden* en *om partij-politieke beweegredenen.*

Voor een paar jaren nog slechts terug, schreef de

Katholieke Rijksdag-afgevaardige Dr. Julius Bachem, redacteur der „Kölnische Volkszeitung", deze woorden:

„Voor de Centrumspartij is het naar mijn meening hoog tijd geworden, dat zij, wat de bevordering der beroepsgenootschappelijke organistaties met de sociaal-demokratie gaat *wedijveren*. De beweging is niet meer tegen te houden, zij zal haren weg gaan met ons — maar dan zonder ons en tegen ons. Over diegenen welke zich onzijdig meenen te moeten kunnen houden, gaat de ontwikkeling heen. *Wij willen en moeten er bij zijn.*"

Het beste bewijs voor het niet-neutraal zijn dier Christelijke vakvereenigingen, leveren de statuten derzelven. Een organisatie van arbeiders, die zich stelt tegenover eene bepaalde politieke partij, kan dit dan ook al evenmin zijn, als eene die in hare statuten zich beslist vóór een of andere bepaalde politieke richting bekent. Het is dus de grootste onzin, die de Christelijken ons willen wijsmaken, dat *hunne* vakvereenigingen neutraal zijn. Zij gelooven het zelf niet; hoe zullen anderen, d. w. z. arbeiders die uit hun oogen zien, daaraan dus gelooven!

In de statuten van de verbanden der textiel-arbeidersvereenigingen van Aken, Burtscheid e. a. staat bijv. het volgende artikel:

„*Elk lid verplicht zich bij zijn opname op eerewoord, zich plechtiglijk en openlijk te bekennen als een tegenstander van de revolutionaire partijen van elke soort.*"

Hetzelfde ook in die van Eupen, Düren, enz.

In die van Crefeld luidt het nog duidelijker:

„*Elk lid bekent zich door zijn toetreding als een tegenstander van de sociaal-demokratische grondstellingen en doeleinden.*"

De vakvereeniging van Christelijke tegelbakkers in Lippe verlangt van hare leden, dat zij zich zullen verklaren te zijn „*trouw aan den Keizer en het Rijk.*" Als men dat nu niet neutraal noemt, is men in de oogen van de heeren geestelijken een misleider.

Bovendien verklaren de hier bovengenoemde textielarbeidersbonden van Aken, Düren, Eupen, enz., dat zij „sociale hervormingen voorstaan", in den zin „zooals de Centrumspartij die wil." De meest zuivere *partij*politiek dus.

Aldus verstaan de Katholieken in Duitschland de neutraliteit. Hier te lande is het met de vakafdeelingen van den „R. K. Volksbond" al niet veel anders gesteld.

IV.

De moderne christelijke vakvereenigingen in Duitschland onderscheiden zich van de oudere, die indertijd zijn gesticht op initiatief van den bisschop Von Ketteler daardoor, dat zij op „intercofessioneele" basis staan, d. w. z. dat zij ook niet-Katholieken, bijv. ook protestanten in zich opnemen. Men had n.l. in sommige oorden de ervaring opgedaan, dat organisaties van alléén-katholieke arbeiders niet veel kans van slagen hadden. Maar de meesten zijn overwegend Katholiek en confessioneel, d. w. z. het zijn godsdienstige vakvereenigingen. Uitgezonderd de reeds genoemde evangelische bond van tegelbakkers, en de met zeer sterke protestantsche elementen vervulde vakvereeniging der Siegerländer mijnwerkers, mogen de overigen als Katholiek-clericaal worden beschouwd. Het feitelijk leidende orgaan is de *West-Deutsche Arbeiter-Zeitung*, het blad van de „Volksverein für das Katholische Deutschland", welker zetel is gevestigd te München-Gladbach. In deze plaats woont de gansche generale staf van kapelaans en geestelijken, die de kerkelijke leiding heeft van de christelijke arbeidersaktie. Dáár wonen de heeren Pieper, Brauns, Muller, Kohn e. a. Men noemt de richting der intercoffessioneele, d. w. z. niet op den bodem van één enkele geloofsbelijdenis staande vakvereenigingen, de München-Gladbacher richting, in tegenoverstelling tot de meer ouderwetsche, die de katholieke schapen zelfs voor een besmetting met Protestantsche bokken wil behoeden.

In hoeverre nu deze richting iets werkelijks vermocht uit te richten, zal hier wel nader blijken. Wat haar wezenlijke kracht aangaat, is het moeielijk er iets schitterends van te zeggen. Op den voorgrond kan hier worden gezegd, dat de cijfers, die men van deze zijde geeft, hoogst onbetrouwbaar zijn. Eigenlijk *officieel* maakt geen enkele der katholieke vakbonden zijn ledental publiek. Wat men daaromtrent in den regel ervaart, zijn cijfers in de katholieke Centrumpers, waar natuurlijk dan stevig wordt opgehakt over het „succes" enz. Naar het dan luidde, hadden de Katholieke *vakverbonden*, gezamenlijk 23 in getal, in 1899 102.590 leden, natuurlijk „eere"- en andere „leden" hierbij inbegrepen. Aan het einde van 1901 zouden zij „ongeveer" 160.000 leden hebben omvat. terwijl men terzelfdertijd in de Centrumspers van een getal van 160.000 of „ook wel," van 200.000 kon lezen. Veel vaststaands is er dus niet.

Bedenkt men nu dat er *millioenen* arbeiders in Duitschland zijn, die nog waarde hechten aan hunne christelijke bekentenis, dat alleen in den omtrek waar de katholieke geestelijkheid nog de bijna onbeperkte macht over het volk bezit, honderdduizenden van katholieke arbeiders wonen; verder dat aan hunne vereenigingen allerhande voordeelen van stoffelijken aard verbonden zijn, maar ook dat dezen onder de directe hooge bescherming staan van de geestelijkheid en der Kerk, dan kan men, dat alles in oogenschouw nemende, met vreugde constateeren, dat al dat wurmen tegenover de prachtige, steeds groeiende organisatie der Duitsche onafhankelijke vakarbeiders op een fiasco is uitgeloopen.

Maar hier komt nog bij, dat van die 160.000 leden er 63,000 afgaan, nl. de leden der christelijke vereeniging van spoorwegambtenaren, die zichzelven „niet-vakvereenigingsmannen" noemen en die het corps getrouwen vormen, waarop Minister Budde onlangs in het Pruisische Huis van afgevaardigden wees, als de arbeiders-organisatie waarmee hij wel, in tegenstelling met de Hamburgsche, volgens hem sociaaldemocratische vakvereeniging, waarmee hij niets te maken wil hebben, en waarvan het enkel lid te zijn door hem met onmiddellijk ontslag uit den dienst wordt gestraft.

Evenzoo moet men van dat getal den 15.000 leden sterken poolsch-nationalen arbeidersbond van Beuthen aftrekken, die evenmin een vakvereeniging is in den meest gewonen zin van het woord.

Op het Congres van Frankfort, gehouden in 1900, waren dan ook slechts 83.000 christelijke vakvereenigingsleden vertegenwoordigd.

De onafhankelijke klassebewuste duitsche vakorganisatie, is alleen van 1895 tot 1900 met 300.000 leden toegenomen, onder verhoudingen, waaronder de meeste christelijke vakvereenigen reeds zouden bezweken zijn. Die afbreuk is dus tot nog toe dan ook niet zoo heel groot geweest.

Heeft dus de christelijke, speciaal de katholieke vakorganisatie, in dat opzicht niet beantwoordt aan de verwachtingen die men er van koesterde, nog in ander opzicht is er niet uit geboren wat men dacht. Deze vakvereenigingen toch, zijn opgericht als z. g. n. „ordebonden", zou men bij ons zeggen.

Maar men geeft den arbeiders het wapen der vakorganisatie, zelfs dermate stomp gemaakt als zij dat ontvangen uit de handen van de geestelijkheid, niet vergeefsch in handen;

hebben zij het eenmaal, dan doen zij na verloop van tijd er in elk geval iets mede.

Bileam werd uitgestuurd om het volk van Israël te vloeken, en ziet, hij kon niet anders dan het zegenen. Het wapen keert zich tegen hen, die gemeend hebben de zelfstandige, strijdende en op lotsverbetering uit zijnde vakvereenigingen daarmede te kunnen straffen. Dat is de ironie van elke poging die men doet, om *arbeiders* te gebruiken ten einde *arbeiders* in den rug aan te vallen.

De katholieke geestelijkheid is slim, maar slimmer dan de maatschappelijke ontwikkeling is zij niet. Neen, juist hare slimheid bestond sedert eeuwen dáárin, dat zij het zoo goed verstond, zich en de clerus te doen aanpassen, aan de veranderende maatschappelijke verhoudingen. Die buitengewone soepelheid, om zich te richten naar de veranderde tijdsomstandigheden; die enorme elasticiteit in het toegeven aan de eischen van den tijd, maar tevens de groote gewiktsheid om te zorgen, dat de groote menigte dat niet ziet, maar meent dat alles bij het oude is gebleven, — zij vormden steeds de groote kracht van de Katholieke kerk door alle eeuwen heen. En voor een goed deel beschikt de kerk nòg over die krachten, die thans mede in „*sociaal-christelijke*" politiek werken.

Eensdeels begonnen de katholieke arbeidersorganisaties dan ook tegen den zin der heeren geestelijken, aan „gevaarlijke akties" als werkstakingen enz. meè te doen, anderdeels met den zin van dezen. Iedereen weet dat in zuiver katholieke industriestreken er een enorme hoop brandstof aanwezig is, en dat de geestelijken altijd groote moeite hebben om uitbarstingen tegen te houden. Maar het zijn vooral de jonge kapelaans in Duitschland, die opgeleid zijn in den geest van Von Ketteler, Cathrein, Pesch e. a. en die, *omdat zij niet anders kunnen*, met de arbeiders vrijwel heulen, tegen de patroons.

In zijn boek over de groote werkstaking der mijnwerkers van 1899, schrijft Dr. Natorp, de direkteur van de „Vereeniging tot bevordering van de belangen der mijnaangelegenheden van het Oberbergamtsbezirk Dortmund," letterlijk dit:

„*Wij meenen zelfs dat er ernstigen twijfel zou kunnen rijzen hierover, welke van onze* (d. w. z. der mijnbezitters) *vijanden de voorkeur verdient: òf de met open vizier strijdende sociaal-demokraten, òf de in het kleed van het Jezuïtisme omsluipende christelijke socialist.*"

Zoolang dan ook die christelijk-sociale vereenigingen niets beteekenden, en zich bepaalden tot het niet meedoen

aan en tegenwerken van werkstakingen, werden zij door de patroons geduld en bevorderd. Maar toen ook zij hier en daar begonnen mee te doen aan werkstakingen, was het met die gunst totaal uit.

Juist in M.-Gladbach, de kring waarin de heer Hitze werkt, was het dat de eerste slag viel tegen de christelijke vakorganisaties.

In November van 1877 werd daar een christelijke vakvereeniging van machinearbeiders en ijzergieters opgericht, waarop de patroonsvereeniging daar ter plaatse openlijk waarschuwde tegen „het deelnemen aan een zoodanige vereeniging, die er op was aangelegd om de goede verstandhouding tusschen patroons en arbeiders, welke er tot dusver bestond, te verstoren."

Een ambtelijk bericht van de stad- en gemeente-aangelegenheden van Viersen, een zeer industrieel oord dicht bij Gladbach gelegen, sprak van „beroepsmatige" ophitsers, welker doel was „om een tegenstelling te scheppen tusschen werkgevers en werklieden, de arbeiders eerst ontevreden te maken, om ze daarna in een loonbeweging te kunnen drijven."

En in 1900 publiceerde de „Vorwärts" een geheim schrijven, dat onder de fabrikanten van Rheinland en Westphalen de rondte deed en van de fabrikantenorganisatie uitging, waarin o. m. ook de vereeniging van christelijke textielarbeiders en die van christelijke metaalarbeiders genoemd werden „als organisaties, waarin den arbeiders werd geleerd, hunne aanspraken op te drijven boven de grens van wat de algemeene economische positie van de industrie toeliet en deze aanspraken door werkstakingen de noodige kracht bij te zetten."

Daar zijn nog meer bewijzen aan te voeren voor het bestaan van die feiten. En wij zullen hier er nog meerdere van mededeelen.

Vooreerst ook dit nog. De katholieke geestelijkheid, die de vakvereenigingen had opgericht om de makke schapen niet te doen verloren gaan onder de roode bokken, moest al vrij spoedig bespeuren, dat het met enkel vereenigen, zonder meer, zonder strijd dus, niet best ging. Dat zagen wij hierboven reeds. Maar dóórdat zij dat ook inzag, moest zij tevens tot de erkenning komen, dat een stelselmatig afzonderen van deze onder hare hoede staande vakvereenigingen langer niet meer mogelijk was.

En zoo waarschuwde dan ook reeds in de constitueerende vergadering van den christelijken mijnwerkersbond in Essen 28 October 1894, de kapelaan Dr. Oleerdörffer uit Keulen: dat men z. i. *„niet al te woest op de sociaal-demokraten moest schimpen, want dat er een tijd kon komen, waarop men genoodzaakt zou zijn met hen samen te werken."*

De Lic. Weber verklaarde toen wel-is-waar daartegenover, dat „wij evangelischen nooit of nimmer en op geen enkele wijze konden samenwerken met de sociaal-demokratie," maar hij bewees door deze verklaring niets, dan zijn meerdere botheid, in vergelijking tot zijn katholieke collega-zieleherder.

En van deze groote mate van bevangenheid gaf hij nog blijk toen hij aan 't slot van deze zelfde rede zeide:

„Onze vakvereenigingen zijn geen strijdvereenigingen." Wij zien de kapelaans lachen. Maar de ontwikkeling van de werkelijkheid is sterker dan een priesterwoord. Het voorbeeld van Bileam!

In 1898 was uit de *niet*-strijdvereeniging reeds een *strijd*-vereeniging geworden. Immers op 12 April van dat jaar waren de mijnwerkers van Piesburg bij Osnabrück, die tot bovengenoemde organisatie behoorden, reeds in werkstaking gegaan, om zich te verzetten tegen een aanranding van hun katholieke feestdagen. En nu zagen wij, o! wonder, hier de heer geestelijke Weber zich aan de zijde van de ondernemers stellen. Door deze daad boette hij echter ook het vertrouwen van zijn mannen geheel en al in.

Maar het was deze werkstaking vooral, die in deze streken er veel toe bijbracht, om de verhoudingen voor de arbeiders klaarder te doen worden.

Reeds op de eerste algemeene vergadering van de christelijke vakvereenigingen, op Pinksteren 1899, te Mainz gehouden, werd er niet meer officieel positie tegenover de sociaal-demokratie genomen. Dat was dus al „winste."

Op het tweede congres, dat op Pinksteren 1900 te Frankfort plaats vond, verklaarde de heer geestelijke Giesberts uit M.-Gladbach rondweg:

„Wij organiseeren ons, om tegenover de vaste, gesloten macht van het kapitaal, waartegenover de arbeider weerloos is, een gelijke sterke macht te plaatsen. Er is niets natuurlijkers dan de e gedachte: Sluiten de ondernemers zich aaneen zonder acht te slaan op partij of geloof, dan moeten de arbeiders evenzoo handelen. Elke versnippering in deze is voor de arbeiders een ongeluk."

En Aug. Brüst, een arbeider, voorzitter en leider van de christelijke vereeniging van mijnwerkers in Duitschland, verklaarde toen op hetzelfde congres:

„*In de vakorganisaties behoort noch van socialistische noch van christelijke wereldbeschouwing eenige sprake te zijn. Als dit openlijk wordt erkend en aan beide zijden ook wordt betracht, dan zal èlke grond voor deze scheiding vanzelf wegvallen, en dan eerst zal de vakorganisatie tot haar volle recht kunnen komen.*"

Op het derde congres in Crefeld kwam deze vraag ook weder op het tapijt. En men meende haar met de volgende, tweeslachtige, maar toch teekenende resolutie op te kunnen lossen:

„*De vergadering verklaart de vakvereeniging der arbeiders te hunner beschutting in het bedrijfsleven, tot verbetering van hun loon- en arbeidsvoorwaarden, voor zonder voorbehoud noodzakelijk.*

„*De vakvereenigingen moeten zich verre houden van partijpolitiek; zij hebben insgelijks geen religieuze taak te vervullen.*

„*Anderzijds echter hebben de vakvereenigingen bij het najagen hunner economische doeleinden de christelijke grondslagen der maatschappij te respecteeren.*"

Men moet het laatste gedeelte van deze resolutie, louter als een gelegenheidsverklaring opvatten, een vaantje dat nog moest worden opgestoken. Want op datzelfde congres werd ook een duchtig woord gesproken over het Mandement van den aartsbisschop van Freiburg, dat ter zelfder tijd was verschenen, en waarin er op werd gewezen, dat voor onderscheidene christelijke vakvereenigingen het „christelijke" maar een „uithangbord" scheen te zijn geworden om leden te winnen, terwijl het met de neutraliteit, (d. w z. de zoetejongens-en-schaapachtigheid. L.) zéér slecht geschapen stond."

Men verweerde zich sterk tegen een dergelijke inmenging van buiten-het-vak staanden, en ten slotte werd Wieber, die tegen Brust c. s. in, de geestelijkheid had verdedigd, niet weer in het hoofdbestuur gekozen.

Even veelbeteekenend was het besluit dat men nam, in zake het ondersteuningswezen. Jaren lang stond de christelijke vakorganisatie op het oude standpunt: zieken- en ondersteuningskassen hoofdzaak en doel.

Op dit Congres echter werd een resolutie daarover aangenomen waarvan het slot luidde:

„Daar het verleenen van elke ondersteuning slechts als middel tot het hoofddoel der vakvereenigingen is te beschouwen, moeten de bizondere kasseninrichtingen zooveel mogelijk gescheiden gehouden worden, opdat der vakorganisatie, voor de vervulling harer eventueele taak, alle geldelijke middelen ter beschikking staan."

Hier moet nog worden opgeteekend de uiting, door een der redenaars gedaan, die deze resolutie aanbeval. Hij zeide o. a. dit:

„Wij willen niet de paden van de Hirsch-Dunckerianen" [1]) bewandelen. Met de ondersteuningskwestie is de taak van de vakvereenigingen *beslist niet afgeloopen.*"

Men ziet hieruit welke richting deze christelijke vakvereenigingen zouden inslaan, wanneer deze *inderdaad* eens neutraal zouden zijn, d. w. z. wanneer zij maar verlost waren van het clericaal oppertoezicht.

Uit al deze bewijzen blijkt ten duidelijkste, hoe de eigenlijke christelijke, d. w. z. de confessioneele vakvereenigingen bankroet hebben gemaakt. Geen herderlijk rondschrijven kan daar meer iets aan doen; waar men machten heeft ontketend en de arbeiders eenmaal den weg heeft gewezen, hebben zij dien gevolgd. En zoolang de geestelijke adviseurs nog de baas zijn, kon de vaart nog voor eenigen tijd worden gestuit. Maar ook dat is maar een phase, niets anders. Zijn de christelijke arbeiders eenmaal in zooverre geschoold, dat uit hun eigen boezem de geschikte leiders voort kunnen komen, dan is ook het rijk van die heeren uit en dan zijn er voor hen maar twee manieren om klaar te komen met wat zij zelf geschapen hebben: òf tegen de boel ingaan, en dan gaan zij secuur eruit, althans bij de groote massa, òf meedoen met de arbeiders, en dan heeft, in hun persoon, de Kerk feitelijk den klassenstrijd gesanctioneerd. Een middenweg is hier niet.

Dit nu wat de katholieke, afzonderlijk georganiseerde arbeiders in Duitschland aangaat.

De nog geheel onder den invloed van de evangelische kerk staande arbeiders, zijn feitelijk nog veel achterlijker dan de katholieken. De menigmaal arbeidersvijandige gezindheidhouding van de evangelische geestelijken heeft het reeds ertoe

[1]) „Hirsch-Dunckerianen" zijn in Duitschland die groepen van arbeiders, die voor ongeveer 30 jaren geleden georganiseerd zijn in de vakvereenigingen van liberale-zoete-jongenskleur. Zij zijn genoemd naar de oprichters: twee oud-liberale heeren. Zij hebben maar zéér weinig te beteekenen.

gebracht, dat het gros van in het evangelisch geloof groot gebrachte arbeiders den predikant reeds sedert lang voor een slechts in den dienst van grooten en rijken werkenden prediker houdt. De aard van het protestantisme leent zich in de eerste plaats niet tot die afzondering, waarmede als met een muur, de katholieke geestelijkheid jaren lang het geloovige volk nog weet te omringen. In de tweede plaats is het een feit, dat de protestantsche geestelijken veel meer geneigd zijn de grooten der aarde te dienen en voeling te houden met de grooten in de buurt waar zij werkzaam zijn, dan de *lagere* katholieke geestelijkheid, die vooral daardoor zoo na aan het volk staat, omdat zij voor *kerkelijke doeleinden* gestadig *huisbezoek* af *moet* leggen. De voeling tusschen den plattelands-kapelaan of den pastoor en den minderen man, is daardoor vanzelf véél grooter dan die van den dominé met zijn gemeente.

Het is dan ook voor de evangelische geestelijkheid, die zich het lot van de arbeiders aantrekt en hoopt op het gebied der vakorganisatie iets behoorlijks te presteeren, een hoogst moeielijk werk om mannetjes te krijgen, d. w. z. een *eigen* proletariaat. De kleine baasjes zijn er nog voor te vinden, voornamelijk als het geldt werkstakingen altijd maar af te weren, maar de massa van protestantsche arbeiders is al reeds veel vroeger tot de onafhankelijke vakorganisatie overgegaan. Het ligt dan ook zeker in den aard van het protestantisme, niet op gezag te gelooven, noch lang aan den leiband te loopen. Te laat voor de dominé's dus!

In een artikel door den dominé (pfarrer) Naumann, den meergenoemden tegenwoordigen leider van de christelijke socialisten in Duitschland, geschreven voor den Verbondsdag der evangelische vereenigingen in Speyer, in 1901, wordt deze klacht ook aangeheven en zegt hij o. a.:

„Maar nog daagt de morgen niet, die het inzicht brengt om tot vakorganisatie te komen. Het zijn echter geensdeels alleen dominé's enz. die niet willen, neen, de evangelische arbeiders zelven, staan onverschillig tegenover de gewichtigste vraag van hun beroep. Onze lieden willen daar maar niet van hooren. Daarvoor moet onder hen nog veel worden gedaan."

In zijn Rapport over den Verbondsdag zegt de heer Nauman ook nog dit, over de achterlijkheid van de „evangelische" arbeiders in het meest industrieele gebied van Duitschland, n.l. Rheinland-Westphalen:

„Juist daar waar de vakvereenigingsijver het meest

noodzakelijk is, ontbreekt hij bij de onzen. Een der aldaar wonende vertegenwoordigers zegt: „Wij hebben weinig behoeften!" Een arbeider uit Bochum sprak zich zelfs tegen vakorganisatie in het algemeen uit, met het gezegde: „Wij willen vrede met onze werkgevers!" Alle vrede in eere; maar daar is een soort vrede, die gelijk staat met een vrijwillige ontmanning der arbeiders. Zij hebben geweldige syndicaten tegenover zich en dan doen zij reeds van te voren afstand van elke aaneensluiting!" . . . .

Is hier niet uit te zien, welke moreele invloed de eeuwenlange deemoediging, die het christendom heeft gepredikt, uitgewerkt heeft?

V.

De revolutionnaire orkaan, die er uit het kamp der christelijke (meestendeels katholieke) vakvereenigingen begon op te steken, vond het best zijne uiting in de verschillende bondgenootschappen, die er gesloten werden tusschen hen en de neutrale vakvereenigingen.

In 1899 kwam er een formeel verbond tot stand tusschen den vakbond der mijnwerkers en den christelijken mijnwerkersbond, onder de leiding van meergenoemden August Brüst. Hun voorbeeld werd in 1900 gevolgd door de christelijke textielarbeiders, houtbewerkers, metselaars enz. En nu ging het gezamenlijk los op de ondernemers, dat het dikwerf een aard had en een lust was om te zien!

Het was juist in die dagen van 1899/1900 dat August Brüst in het vakblad, dat hij redigeert, eens op onderzoek naar de samenstelling van het politieke Centrum uitging. En hij vond dat daar slechts twee arbeiders in zaten, maar dat hij „letterlijk viel" over allerlei soort van „allerchristelijkste Opper-Silezische mijnuitbuiters," die in deze partij den boventoon voerden.

En het was in diezelfde dagen, dat hij ook schreef: „dat als de sociaal-demokraten maar in het gezicht waren, zekere heeren eensklaps o! zoo arbeidersvriendelijk werden!" De katholieke beroepspolitici willen, zoo vervolgde hij letterlijk, „in troebel water visschen en de christelijke arbeiders zijn nog te dom om dat spelletje te doorzien."

Het werd kort en goed, hoogst „revolutionnair" in deze christelijke arbeiderskringen. Maar het had den langsten tijd geduurd!

Daar kwam het „herderlijk schrijven" van den bisschop van Fulda op 22 Augustus 1900, kort nà het Congres van Frankfort, dat zich ondubbelzinnig richtte tègen de „neutraliteit" der vakvereenigingen en waarin werd gezegd, dat de christelijke vakvereenigingen goeddeels op weg waren hare „neutraliteit" (lees hier weer onderdanlgheid enz. tegenover het kapitaal) te verliezen. Daarna het Mandement van den bisschop van Freiburg op 11 October 1900, dat zich nog véél duidelijker keerde tegen de richting-M. Gladbach.

De hoogere geestelijkheid had den strijd tegen het volk, tegen de arbeiders, aan wier zijde *sommige* kapelaans nog stonden, aangebonden, en het liet zich aanzien dat zij alles op haren en snaren zou zetten om in dien strijd te overwinnen.

Dat de ultramontaansche *pers* hierbij uit alle macht mede hielp, behoeft geen betoog: waar het belang der kapitalisten maar in het gedrang is, daar is deze dadelijk bereid. En dat te meer, naardien nu ook *katholieke kapitalisten*, katholieke ondernemers niet langer werden ontzien. Het ging nu niet meer alleen, gelijk bijv. in Rheinland enz. tegen enkel *liberale* kapitalisten. Het wapen, dat men den arbeiders in handen gaf om liberale ondernemers, natuurlijk tot „meerdere eere van Gods Kerk," te bestrijden, keerde zich nu ook tegen „allerchristelijkste" uitbuiters en menschenschenners, tegen „trouwe zonen" der Kerk, die natuurlijk meenden, dat zij, achter hunne heilige moeder verborgen, niet te treffen waren. En toen begon de reactie haar werk.

Katholieke bladen als de „Germania" zetten nu hun ophitsingswerk hoe langer hoe meer door. Zij spraken van de „revolutionaire vakvereenigingsperiode" die er gekomen was, en waarvan de „neutraliteit" de schuld was; zij bestempelden de aktie der christelijke vakvereenigingen als „anarchistisch-sociaal-demokratisch" enz. Kortom, het was een en al ophitsing tegen de christelijke vakvereenigingen, die een paar jaren lang uit den band gesprongen waren, met gebruikmaking van middelen, gelijk men ziet, een Ds. Talma, Dr. De Visser, mitsgaders het stel „arbeiders", dat zich aan de rokspanden dier heeren klampt, volkomen waardig.

Een katholiek blad ging zelfs zoover, dat zijn directeur *niet eens georganiseerde areiders* op zijn drukkerij toeliet.

En daarna kwam op 18 Januari 1901 de nieuwe Encycliek van den paus, die als het ware een tegenwicht moest vormen, tegen de min of meer voor „socialistische" uitleggingen vatbare Encycliek „Rerum Novarum." In deze En-

cycliek, „Graves de Communi Re," trok de paus zoowel tegen de demokratie als tegen de zelfstandige economische organisatie der arbeiders op interconfessioneelen grondslag te velde. Hier werd als doel van elke arbeidersorganisatie gesteld „de bevordering van de religie" (lees hier de katholieke religie).

München-Gladbach haalde daarna vrij spoedig bakzeil. De vlam was gedoofd door den hoogen geestelijken domper.

Een feit werd het daarna, dat Aug. Brüst in April 1901 het bondsgenootschap der mijnwerkersbonden verscheurde. Een feit, dat bijv. in bladen als de „Westf. Arbeiterzeitung" de vroegere hatelijke toon over de zgn. „soc.-dem- vakvereenigingen," weder werd aangeslagen. Een feit, dat daarna weder tal van christelijke vakvereenigingen, de anderen poogden tegen te werken, zelfs geheel in den steek lieten bij loonbewegingen. Zoo de christelijke houtbewerkers in Berlijn, de glaswerkers in Middel-Beijeren enz. Terwijl hier nog moet worden aan toegevoegd, als een nieuw feit, dat de tegenwoordige houding der christelijke vakvereenigingen kenmerkt, dat het jongste congres in München, het optreden van den christelijken arbeider Wieber, die zich als een tegenstander van de beschermende rechten op levensmiddelen, scherp uitliet over de nieuwe tolwetten, beslist veroordeelde. De „Kreuz-Zeitung," het erkende orgaan der vrome Jonkers, die zich van broodwoeker en kneveling der arbeider in het leven houden, en zich vetmesten op kosten des volks, was in haar lof over dat Münchener congres bijna onverdeeld.

De „Germania," de katholieke politici Savigny, Fournelle, Bisschop Korum en de kapelaan Dasbach hadden nu overwonnen. En hiermede is het bankroet van de christelijke vakaktie in Duitschland nog duidelijker en klaarder voor ieder geworden. En tevens ook het bankroet van de Kerk, daar waar het geldt de waarachtige en wezenlijke behartiging van de belangen der arbeiders, niet met *woorden* maar met *daden te bewijzen*. Zoo stort elke *zoogenaamde* christelijk-sociale beweging vroeg of laat ineen; zoo moet ze ten gronde gaan aan haar eigen innerlijke tegenspraken. Zij staat op tweeslachtigen bodem; zij vertoont steeds een Januskop.

VI.

Die geschiedenis uit Duitschland is bij uitstek leerzaam. Wat de andere Europeesche landen aangaat, mogen hier nu enkele korte, niet minder teekenende mededeelingen gegeven worden.

In Italië organiseerde de geestelijkheid de arbeiders op alléén-*Katholieken* grondslag. Maar deze organisatie had een aantal praktische sociaal-politieke eischen op haar program staan. Daartegen nu wendden zich onlangs, ook hier, vooral nà de laatste der chr.-demokratie vijandige Encycliek van den paus, de verschillende Vaticaansche organen; in 't bizonder vervolgde de pauselijke staatssecretaris Rampolla, de eigenlijke tegenwoordige paus, werkelijk de verschillende demokratisch-katholieke volks- en arbeidersleiders Murri, Minocchi, Semeria en Toniolo, totdat ten slotte, gelijk onlangs de „Frankfürter Zeitung" ons berichtte, het christelijk-sociale blad „Il Domani Italia" zich formeel onderwerpen moest. En sedert dien, is ook de christelijk-sociale vakbeweging in Italië volkomen dood. Men beweert dan ook dat de laatste Encycliek, waarin de christelijke-demokratie zoo heftig veroordeeld werd, haren grond vond in het hand over hand toenemen der christelijk-demokratische aktie in Italië. Een beweren dat de Romaansche correspondent van de „Fr. Zeitung," voor eenigen tijd geleden, op grond van zeer zaakkundige berichten behoorlijk heeft bevestigd, zonder dat het tegengesproken is geworden.

Een ander voorbeeld vormt nog de organisatie van de zoogenaamde „gele" syndicaten in Frankrijk, die geheel en al een vrucht zijn van de pogingen der Fransche katholieke geestelijkheid, om de arbeiders te verdeelen en met lamheid te slaan, ten einde gezamenlijk met de kapitalisten dan, over hen te kunnen blijven heerschen. Het is bekend dat die van Montceau-les-Mines bijv., onder den invloed van baron Reille staan, wiens vrouw de leidster is van de vrouwenbeweging tegen de congegratiewetten.

Het optreden van die „*gelen*" is genoegzaam bekend; zij doen *openlijk* dienst als „onderkruipers." Hun devies is „vrijheid van arbeid," en als zoodanig zijn zij dan ook tot de gewone onderkruipersbenden te rekenen, geprotegeerd door de patroons en de ondernemers. Niets anders dus dan wat de z. g. n. „*Free Labourers' Societies*" (Vereenigingen voor den vrijen arbeid) in Engeland sedert jaren zijn. Zij zijn hoofdzakelijk in handen van de „*nationalisten*," alias agrarisch-reaktionair-anti-semitische politieke groepen, die van hen een gewoon werktuig maken, ter bereiking van de smerigste politieke doeleinden.

Een treffend staaltje van de wijze waarop hier de clerus ageert met deze treurige groepen arbeiders, is in de groote kolenwerkersstaking gebleken. De katholieke sociaal-politici

dringen, gelijk bekend is, steeds op het instellen van scheidsgerechten aan, ter beslechting van arbeidsgeschillen. Bij deze werkstaking nu had de regeering van minister Combes alle pogingen in het werk gesteld om een scheidsrechterlijke bemiddeling te verkrijgen. En nu werden de „gele" syndicaten, — gewillige werktuigen in de hand van de clericaal-nationalistische partij, die tevens minister Combes om zijn houding ten opzichte van de kloosterscholen hevig bestrijdt, — eensklaps tot bondgenooten van de roode syndicaten gemaakt in het verzet tegen de scheidsrechterlijke uitspraak, die de regeering wenschte uit te lokken. De clericale bladen spraken zeer duidelijke taal in deze: „Het moest belet worden dat bij deze zoo gewichtige werkstaking, die een calamiteit was voor het geheele land, minister Combes zich als redder in den nood kon voordoen!"

Al vergaat de wereld, als de Kerk maar triumpheert!

Natuurlijk weet iedereen, die niet verblind is, het wel, dat de Kerk, in haren militantsten vorm is het de katholieke, noch oproer, noch ophitsing van de massa's ontziet, als dit nuttig kan zijn voor *hare* doeleinden en bevorderlijk aan *hare* opperheerschappij. De jongste groote dingen bij de affaire-Dreyfus in Frankrijk, hebben dat weder immers zoo duidelijk bewezen. Het is overigens buiten kijf: waar zij zich dus als *de* partij van den „vrede," en als *de* partij van de „orde" voordoet, daar kan men ervan verzekerd zijn, òf dat die „orde" en die „vrede," geheel zijn in een geest, die aan haar doel: het onderdrukken van elken wezenlijken vooruitgang bevorderlijk is; òf dat zij haar slag nog niet durft slaan, doordat zij zich nog te zwak gevoelt. Zuiver zijn hare gevoelens echter nooit, en elk arbeider, die niet geheel afstand heeft gedaan van *eigen* onderzoek bij wat zij hem voorzet, doet goed hare bedoelingen altijd en zonder eenige voorwaarde met achterdocht gade te slaan.

En zoo doen wij het dan ook bij deze, met hare vakaktie, waarmede zij wel wat arbeiders zal kunnen lokken, maar de besten absoluut niet. Dit weten wij vast.

VII.

Welke beteekenis heeft nu de oogenblikkelijke aktie der christelijke dominé's, advokaten, christelijke baantjesjagers en hunne satellieten, een groepje van arbeiders, die bewust of onbewust, thans mede doen aan het onzalig werk, dat de

heeren aanvingen om de vakorganisaties der vrije arbeiders zoo mogelijk te vernielen? Een pogen, waarvoor zij nu vast bezig zijn de breekijzers te werpen tusschen de georganiseerde arbeiders, overal waar zij dit kunnen?

En ongetwijfeld zal dat pogen eenig succes hebben. Hier en daar is nog wel wat in die richting te doen; zóó sterk staat het overgroote deel van de vakvereenigingen niet, of het zaaien van verdeeldheid op sommige plaatsen van ons land zal hen schaden, enkelen kan men misschien aanmerkelijke schade toebrengen. De kerk beschikt over machtsmiddelen, waartegenover wij vrijwel machteloos staan.

Dominé en pastoor, mitsgaders de gansche kliek van de Kerk, zijn sterker dan wij; dat te ontkennen valt ons geen oogenblik in. Alleen de heeren moeten op die macht niet *al* te véél vertrouwen en zij doen dat ook niet. Voorshands dus zullen zij ons eenige schade kunnen doen. Dat zij hun eigen schapen daarmede even groote schade toebrengen, moge hen in hunne stompzinnigheid, die slechts oog heeft voor het oogenblikkelijke succes ontgaan, aan de arbeiders zal dit op den duur niet kùnnen ontgaan.

De *vak-aktie* der arbeiders is een eisch van den tijd, die niet tegen is te houden. En met allerlei reaktionair gepraat en geknoei in het duister, is dat niet weg te nemen.

Daar moet eenvoudig gehandeld worden. Werkstakingen als laatste, maar dan ook tevens als een der krachtigste middelen om de eischen doorgevoerd te krijgen, liggen in de lijn van dien strijd, die de arbeiders hebben te voeren. Daaraan is niets te doen. En wie geen werkstakingen wil, wie tenminste de werkstakingen althans tot een minimum beperkt wil zien, die kan maar één weg inslaan: de vakvereenigingen der arbeiders sterk maken.

Het is toch een zoo eigenaardig en zoo leerzaam feit voor de heeren staathuishoudkundigen en vredesapostels, die dat evenwel nog maar niet schijnen te weten, dat, hoe sterker een vakvereeniging hoe minder werkstakingen, hoe meer macht en invloed de vakvereenigingen bezitten, hoe beter de gang van zaken in de industrie is gewaarborgd.

Natuurlijk laten deze invloed en machtsontwikkeling van de arbeiders in hunne vakvereenigingen, zich niet vereenigen met het patriarchale stelsel, dat zóózeer de „christelijke" beschouwing in staat en maatschappij kenmerkt. Zij zijn niet in overeenstemming te brengen met wat de christelijke ***kerk*** (niet de christelijke *godsdienst*) de menschen leert: de onder-

danigheid tegenover hen die „god gezet heeft op de plaats waar zij staan,” en hoe al die schijnschoongeloovige, maar inderdaad zéér reaktionaire praat ook verder moge luiden.

De arbeiders zijn geen „armen,” in den zin waarvan Jezus zeide, „dat men ze altijd moest bij zich hebben.”

Zij zijn integendeel *de* rijken. Want zij hebben het maatschappelijk vermogen in zich-zelf, n.l.: in hunnen arbeid, die de maatschappij in stand houdt. Maar *hun* rijkdom heeft men hen *afgenomen*, en gaat men voort hen af te nemen, inplaats waarvan men hen spijzigt met kruimelen die er vallen van de tafel der rijken en bezittenden.

De „christelijk-sociale” beschouwing gaat dan ook niet uit van de erkenning van het *recht* van den arbeider, maar van het *medelijden*, het christelijk mededoogen, dat, sedert het christendom zijn strijdkarakter verloren heeft, in de plaats daarvan is gekomen, als de z. g. n. „christelijke ethiek.”

Met deze beschouwing, die de democratie als een „kostbaar element” accepteert, maar het christendom „hooger stelt” dan den strijd voor die „democratie” — om met Ds. Talma te spreken — laat zich inderdaad de *strijd der arbeiders* in onze dagen, noch in economisch, noch in politiek opzicht meer rijmen. Of het een, of het ander. En daaraan gaat de gansche christelijke aktie eenmaal bankroet. Maar wat vooral *nu* het ageeren der christelijken zoo walgingwekkend doet zijn, dat is dat zij zich hechten aan een feit, dat hen niet aanstond, om er munt uit te slaan voor hunne vakvereenigingen, die nergens veel te beteekenen hadden. Dat zij van deze gelegenheid, nu de arbeiders de handen vol hebben om den slag af te weren, dien de regeering bezig is hen toe te brengen, gebruik maken om hunne over het algemeen stumperige vakorganisaties op de been te helpen. Ziet! Zooiets noemt men in arbeiderskringen onderkruiperij op groote schaal.

Maar er is meer. Waar waren onze christelijken vroeger? Wie hebben de kastanjes uit het vuur gehaald? Wie hebben in het overgroote deel van de gevallen de voordeelen van hooger loon en korteren arbeidstijd in verschillende vakken bevochten? Toch niet de *christelijke* vakvereenigingen!

Men zie eens naar streken, waar bijv. de katholieken onbepaald baas zijn. Daar verkeeren de arbeiders in ellende en demoralisatie. Daar zijn zij zoo diep onder den druk, als een klasse van menschen maar zijn kàn. En wat doet daar de Kerk? Helpt zij daar de arbeiders tegen de kapita-

listen? Geen sprake van. Ja, zij richt organisaties op, zooals de afdeelingen van den R. K. Volksbond, en die ook alleen daar en alleen dan, als er in de buurt eenige gisting is te bespeuren en de algemeene vak- of arbeidersbewegingsidee daar dreigt eenigen voet te krijgen,

In Tilburg bijv., en dit is ook in andere streken in het zuiden het geval, treedt de Kerk als helpster der arbeiders op. Maar zoo, dat dezen daardoor dubbel worden geknecht. Zij past daar bij wat de arbeiders aan loon te min verdienen. Gaat de arbeider niet vlijtig ter kerke, dan houdt de ondersteuning op; vertoont de arbeider zekere „roode" neigingen, dan waarschuwt de patroon de geestelijkheid en de ondersteuning wordt ingehouden, of men dreigt den arbeider onmiddellijk er mede.

Ziedaar óók een soort christelijk-sociale actie! Maar eene waarop elke arbeider, die eenigermate zijn zelfbewustzijn voelt, wel zal spuwen!

En nu moeten diezelfde vakvereenigingen, die zooveel bijgedragen hebben tot verbetering van de vaktoestanden, die *overal* letterlijk den spits hebben moeten afbijten, gehoond worden, moeten zij dienst doen als de spoken, die men angstige gemoederen van christelijke arbeiders voorhoudt? Nog eens, het is een zeer unfair en zeer onmannelijk werk, dat de christelijke leiders thans bedrijven. En dat werk zal zich wreken.

Want het behoeft niet meer herhaald te worden: de besten krijgen zij niet. Maar in de gemoederen van de groote massa hebben zij enorme verbittering gekweekt tegen al dat christelijk gewroet en gewurm; de oude haat die zoo gelukkig bezig was te verdwijnen, is weer opgewekt, en met één slag, louter toegebracht tot meerdere eere van Dr. Kuyper en diens trawanten, is hier een geduldige arbeid van jaren uiteengescheurd.

De heeren zijn nu bezig geweest de ruiten van hun eigen belangen — tenminste als zij niet voor goed afstand gedaan hebben van een werkelijke behartiging daarvan en uit eigen macht van het proletariaat — geducht in te gooien. En al doet het treurig aan, dat het „arbeiders" waren, die hen daarbij hielpen de steenen aan te dragen, een ieder weet, dat de onbewustheid der arbeiders de grootste vijand van de arbeidersklasse is. Ons hierover te bedroeven, zou onzin zijn; de moderne arbeidersbeweging heeft ook nog wel sterker dingen overwonnen en zij komt ook met deze produkten van christelijk-kapitalistische verblindheid, op den duur wel klaar!

Het is echter wel zonderling, dat nu door christelijke *arbeiders* deze maatschappij, d. w. z. de op de kapitalische loonslavernij gebouwde maatschappij, verdedigd wordt, en een aanval op haar, gelijk wordt geacht met een aanval op de *christelijke* grondslagen. Voorwaar treurig, hoe diep deze menschen nog in de verblinding zitten.

Want wat is er in den loop van den tijd niet voor „christelijk" uitgemaakt! De katholieke kerk heeft in de tijden van hare onbeperkte macht, het feodalisme voor de eenige „christelijke" door „God gewilde" inrichting der maatschappij verklaard, en dengenen die daarop iets af te dingen hadden, in welk opzicht ook, laten verbranden als ketters, laten radbraken en vierendeelen als oproerlingen.

En toch is het verdwenen, en daartegenover is een andere maatschappij, op geheel andere grondslagen staande, in de plaats gekomen. En opnieuw wordt deze nu wederom vergoddelijkt, verchristelijkt, en elke aanval op haar verklaard te zijn voor een „aanval op de christelijke overtuiging" en de „christelijke wereldbeschouwing," vóór alles den christen heilig.

In dàt verband mag dan ook ten slotte wel even herinnerd worden aan het feit, dat een man als Da Costa — zeker geen autoriteit van gering allooi vóór onze anti-revolutionairen — op grond van datzelfde positief-christelijke geloof, dat elken aanval op het *bestaande*, feitelijk brandmerken wil als gericht te zijn tegen de „Christelijke grondslagen" der maatschappij, *de slavernij als blijvend en noodzakelijk verdedigde*. En niet de loonslavernij, maar de gewone, de negerslavernij, den meest mensch-onteerenden vorm van dienst waarin de eene mensch tot den anderen kan staan.

In zijn „*Bezwaren tegen den geest onzer Eeuw*", een der baanbrekende boeken van de levensbeshouwing der anti-revolutionairen hier te lande, geschreven in 't jaar 1823 (pag. 26—27), zegt Da Costa:

„Ik houde het daarvoor, dat de afschaffing van de slavernij der negers al mede behoort tot de hersenschimmige menschelijke wijsheid, die de Almacht wil vooruitloopen, en niets uit zal richten ten goede, maar veeleer eindeloos veel ten kwade." En met groote instemming haalt hij in dezelfde regelen het gezegde van een Franschen schrijver aan, die zeide:

„De wijsbegeerte onzer dagen tracht overal de loop der natuur, zoowel als die der Voorzienigheid om te keeren; daarom heeft zij ook met groot geschreeuw de vrijheid der negers geëischt, zonder bedenking, zonder voorzorg, zonder

onderzoek of deze menschen wel vatbaar of ten minste rijp waren voor die vrijmaking."

Dit was dus de meening van Da Costa in 1823 over de menschenslavernij. De afschaffing daarvan werd kortweg genoemd een „vooruit loopen op den wil" van den Almachtige. Alsof zoo'n meneer Da Costa zekere private openbaringen van „Gods wil" heeft, dat hij zoo precies weet, wat niet, en wat wel met diens oogenblikkelijken „wil" in strijd is.

Men ziet wáártoe men komt, wanneer men langs zulk een gedachtenlijn voortgaat. De christelijke arbeiders zullen op den duur eenmaal moeten gaan nadenken over *deze* maatschappij, hare onhoudbaarheid en hare eeuwigheid. En zij zullen, als dat oogenblik gekomen is, hunnen tegenwoordigen leiders veel meer gaan haten, dan dat oogenblikkelijk ook de felste „godsdienstlooze" onder de onzen dit kan doen.

Als wij al deze christelijke phrasen dus gewoon herleiden tot wat zij zijn, dan komen wij hiertoe: de liberalen zeggen: deze kapitalistische maatschappij is de beste van allen en daarom is zij eeuwig; de arbeider heeft evenwel recht aan die eeuwigheid nog te twijfelen. De Christelijken zeggen: deze kapitalistische maatschappij is de beste van allen: zij is goddelijk, dus Christelijk en is zij dus eeuwig. Elke arbeider die daaraan maar voor het geringste twijfelt, brengt tevens zijn zieleheil in gevaar en is daarom verdoemd.

Dr. Kuyper ziet in *zijn* gezag *het* gezag. Dit stemt volkomen overeen met de beschouwing van de Calvinisten in dezen. Op grond van denzelfden waan, heeft Calvijn eenmaal als een tweeden paus, een soort schrikbewind in Genève gehandhaafd, dat hem den haat en de minachting van verreweg de meeste inwoners dier stad op den hals heeft gehaald. Dr. Kuijper probeert op dit oogenblik iets dergelijks. Door vrees te heerschen is echter nooit probaat gebleken. En de haat en de minachting die Calvijn's deel geweest waren, en waarover deze zich zelfs op zijn sterfbed heeft beklaagd, zij zijn thans ook reeds Dr. Kuijper's deel. Hij heeft zich een zuil gesticht in onze volksachting, bestaande uit een aantal muilkorven en een tuchtroede.

Als zijn ministerie al lang zal zijn verdwenen en begraven, dan zal de herinnering aan den *Tuchthuisminister* bij de arbeiders nog levendig zijn.

JOS. LOOPUIT.

Amsterdam, Maart 1903.

Drukkerij A. N. D. B., Fransche Laan 9, Amsterdam.

